

חיפוש באתר

עיצוב עכשווי

מאמרים וביקורת

מעצבים בארץ ובעולם

עיצוב עכשווי

תרבות וסביבה

טכנולוגיה ועתידנות

היסטוריה ותיאוריה

ניהול עיצוב

השכלה וחינוך

ביקורת

כנס d-vision לעיצוב: "העיצוב כמנוף" Design Leverage

● סקירת הארוע וההרצאות: אמנון זילבר ואפרת פרידלנד

מלון דן –אכדיה, הרצליה, 13 ביולי 2006

הכנס נערך כחלק מאירוע ההשקה של מרכז העיצוב והפיתוח של כתר - d-vision.

יו"ר קבוצת כתר ומייסד פרויקט d-vision, **סמי סגול**, פתח את הכנס בהתוויית חזונה של קבוצת כתר על שילוב בין תחרות ויעילות מחד, לערכים חברתיים ומחויבות חברתית פעילה מאידך. סגול שם את הדגש על מחויבות לעיצוב כגורם רב משמעות בתחרות בשוק העולמי, ועל שילוב העיצוב כחלק אינטגרלי ממחלקת המחקר והפיתוח של החברה. כמו גם על כוונות החברה לסייע בהשתלבות הבוגרים בשוק המקומי.

ראש תוכנית ההתמחות d-vision, פרופ' עזרי טרזי, הרחיב בפרספקטיבה גלובאלית

על "מהפיכת העיצוב" אשר תופשת תאוצה בשנים האחרונות. טרזי ציין כי - "די אם נקיש את המילה עיצוב בגוגל בכדי לעמוד על ההיצף האדיר והמגוון האינסופי של המוצרים הקיימים כיום."

טרזי הדגיש בדבריו כי למרות הרושם המתקבל יש עדיין חשש בתעשייה מהשקעות בעיצוב.

"כל שנה יוצאים לשוק בישראל בין 1100 ל2000 מעצבים מכל תחומי העיצוב, והתעשייה

המקומית עדיין לא למדה לנצל את המשאב הזה למרות הרמה הגבוהה של לימודי העיצוב בישראל"...

בבריטניה, לשם השוואה, יוצאים לשוק מדי שנה 70,000 בוגרים של בתי ספר לעיצוב.

שם, מתייחסים למגדר המעצבים כולו כאל תעשייה עצמאית המכונה - תעשייה יצירתית.

סטטיסטיקות שנעשו במדינות שונות בעולם על תרומת העיצוב לקידום התעשייה, מראות כי בכל התעשיות בהן

משולבים מעצבים בתהליך המחקר והפיתוח של מוצריהן, עולה רוחיות הפרויקט בעשרות מונים.

פרופ' טרזי מספר כי ב-11.6.06 החליטה ממשלת דנמרק, מדינה עם מסורת ארוכה של עיצוב, להקדיש כ-40 מיליון

קרונות לעידוד הקשר בין תעשייה ועיצוב. עובדה זו מדגישה את החשיבות הגדולה המיוחסת לתרומה המשמעותית של העיצוב לקידום המשק הדיני.

"ואם דנמרק נוהגת כך, ישראל על אחת כמה וכמה .."

יש לציין יוזמות ודוגמאות להשקעה בעיצוב שבאות גם מכיוון התעשייה והתעשיינים:

חברות כמו פבריקה (של בנטון) ואלקטרולוקס, אך יש לציין, שאף חברה בעולם לא יצרה מערכת לימוד וחונכות כמו זו שיצרה חברת כתר. בתוכנית משולבים לימודי תואר שני, נעשית עבודה מול מפעלי כתר השונים ונעשה ניסיון לפתח

עיצובים בהם טכנולוגיות יצור שונות ישתלבו במוצר אחד. שילוב חומרים כמו עור מלאכותי בהזרקה פלסטיק קשיח, או חומרים רכים וקשים באותה ההזרקה."

כתיבת אפיון - Design brief

דניאל צ'רני - מרצה בכיר ברויאל קולג' אוף ארט - לונדון

צ'רני סקר בהרצאתו את הבעיות הכרוכות בכתיבת אפיון והציג מודל רעיוני שאמור להקנות כלים בסיסיים לכתיבת אפיון. אנו מביאים את עקרי דבריו. האפיון הניתן על ידי מזמין העבודה למעצב, יכול להוות קרש קפיצה לעיצוב מוצר מתקדם וחדשני, אך מנגד, הוא עלול להפוך לכתונת משוגעים כובלת עבור המעצב. לאחר סדרת המהפכות - התעשייתית, התקשורת והמידע, אנו כרגע על סיפה של מהפיכת העיצוב. מהפיכת העיצוב מתבטאת בכך שחשיבה עיצובית הפכה לנחלת הציבור. ואולי, זו הדרך המוצלחת ביותר להתמודד עם השווקים המתעוררים כמו סין למשל. יש לציין שרק לפני חמש שנים היו מעט מאוד מעצבים סיניים בבתי הספר לעיצוב באירופה. כיום, ישנם בסין, לפחות כ-200 בתי ספר לעיצוב מהם יוצאים כל שנה לפחות כ-240 מעצבים. כלומר, סין מבינה היטב לאן הרוח נושבת ומשקיעה בתחום העיצוב. (למרות העובדה שרוב העיצובים היוצאים היום מהתעשיות הסיניות הם העתקים של עיצובים מערביים).

מהו אפיון וממה הוא מורכב?

האפיון אמור להתמקד בחשיבה הקונספטואלית על המוצר ומצד שני בפונקציונאליות ובייעוד המוצר. האפיון אמור להגדיר את המגבלות והאילוץ. ניתן להמשיך אפיון למשחק גולף; בתחילה יש לתת מכה חזקה הנותנת כיוון כללי ומקרבת את הכדור משמעותית לאזור המטרה ולאט לאט במכות יותר עדינות ומכוונות היטב מביאים את הכדור עד ליעדו הסופי. מעצב אחר הגדיר אפיון כתפילה: "אם תתרכז, תחשוב ותתמקד, אולי בסוף מה שאתה מקווה לו אכן יקרה..." האם יש נוסחה לאפיון? באופן מאוד כללי ניתן להגיד שהוא מורכב ממה שאתה כבר יודע, ממה שאתה צריך לדעת ומהדברים שתבחר למצוא ולדעת.

חשוב להבין את חשיבות האפיון למעצבים. זה לא סוד ואולי אפילו כלל חשוב שמעצבים ואנשים יצירתיים בכלל עובדים טוב יותר מול מערכת אילוץ. (במובן החיובי של המילה אילוץ) ולכן חשוב להבהיר למעצב את הגבולות בתוכם הוא יכול לתפקד. תחום נוסף אשר יכול לתת למעצב הכוונה טובה היא מערכת הערכים שהחברה חרטה על דגלה ושהחברה מעוניינת לקדם יחד עם שיווק המוצר. האפיון אמור לעודד את המעצב ליצירתיות.

באופן כללי, יש להבדיל בין מספר מושגים שאנו נוטים להתבלבל ביניהם:
יצירתיות – לידה של רעיון חדש.
חדשנות – יישום מוצלח של אותו רעיון.
עיצוב – מה שמחבר בין יצירתיות לחדשנות.

האם ניתן ללמד יצירתיות?

ניתן ליצור אווירה יצירתית אבל לדעתי לא ניתן ללמד אותה. ישנם מספר כלים שיכולים לעודד יצירתיות:
 1. זמן, מקום, ניצול הזדמנות ועיתוי. הימצאות במקום ובזמן בו מתרחשים דברים יכולה לפתוח ערוצים ליצירת דבר מה חדש ושונה.
 2. חזון- מקורות השראה: היסטוריה, חומר, אידיאולוגיה.
 3. פעולה- טכנולוגיה, התנהגות אנושית וניסיון.
 4. מסקנה- הסקת מסקנות מקורית - היגיון כשלעצמו אינו מספיק!

צ'רני מאמין שכדאי לנסות ולהתרכז בניסיון האנושי העתידי.

ואיך נמשיך לעודד יצירתיות ? בחינוך, בתרבות, בעסקים ובתמיכה ממשלתית.

TOM DIXON

מעצב העל, **טום דיקסון**, החל את דרכו היצירתית כשלמד מספר חודשים בבית ספר לאומנות בלונדון, אך החליט לפרוש אחרי שהבין שזה לא הכיוון המתאים לו. דיקסון, שהיה בעליה של לימוזינה עתיקה, החל לגלות את עולם הרתכות כשנאלץ כל כמה ימים לתקן חלק שהתקלקל, התפרק או נשר מהמכונית. העבודה עם המתכת היוותה עבורו אתגר והוא עבר מהר לייצור של אובייקטים שהוא עצמו עיצב. האלכימיה של העיצוב מאוד עניינה את דיקסון באותה תקופה. איסוף של חומרי פסולת מהרחוב, בעיקר פסולת מתכת והפיכתם למוצרים שניתן למכור אותם במחיר גבוה, ובעצם היכולת הכמעט מאגית להפוך זבל לזהב. באותה תקופה, אגב, הוא גם היה חבר בלהקת רוק. בתחילת שנות ה-80, לא היה צורך בבסיס מקצועי בכדי לעשות דברים חדשים ושונים בעיצוב. לא היו מקומות רשמיים להציג דברים. בגלל השיפוצים הנרחבים שהתרחשו בלונדון באותה עת היו הרבה מאוד שאריות מתכת ופסולת בניין שנזרקו לרחוב. עבורו, תוצרי הפסולת של תעשיות המתכת היוו מקור ההשראה. הוא עבד במרתף. עשה בשנה קרוב ל-100 כיסאות ("לא טובים ברובם, הרבה כיסאות התמוטטו כשישבו עליהם אבל כך למדתי על חשיבות הנדסת האנוש בעיצוב...") מקור השראה נוסף, מצא דיקסון בעולם המחשבים ואופי השרטוטים שנעשו במחשב. (wire frame) העסק שהקים התפתח אך.. "אז וגם היום", אומר דיקסון, "זה עיניו להפוך עיצוב לכסף". השלב הבא היה הגילוי שהעמיד נמצא בפלסטיק. המוצר הראשון שעיצב היה גוף תאורה עם שש בליטות ביציקת רוטאציה. הוא עשה את תבנית המתכת בעצמו, והמודל נעשה משישה פחי אשפה פלסטיים שחיבר בדבק. הוא שאף לצורה ארכיטפטית בסיסית. הכיוון הוכיח את עצמו. כל אחד, ובמיוחד בני תרבות שונה, ראה באובייקט שנוצר משהו אחר; יצור ימי, אלמוג, מחסום בטון, מולקולה... באותה תקופה הוא גם היה איש עסקים, הציג ומכר עבודות של מעצבים אחרים והעסיק 15 עובדים בבית המלאכה שלו.

Habitat

כעבור מספר שנים, החליט דיקסון שכדאי למצוא "עבודה רצינית" (על פי הגדרתו) ועבר לעבוד עם חברת הביטאט HABITAT - ואל תתבלבלו עם זו שבישראל, זו לא אותה חברה... חברת הביטאט הינה חברה ששוויה נאמד בכחצי מיליארד דולר. כיום היא חלק מאיקאה. יש לה 96 חנויות באירופה וכ-6000 מוצרים. קרמיקה, זכוכית, רהיטים, טקסטיל. דיקסון חשב על העבודה עם חברת הביטאט כמנוף לקידום העיצובים שעשה בפלסטיק, אך בסופו של דבר החליט להישאר בחברה והפך לממונה על כל תחום העיצוב בה. הוא עבד בחברה במשך שש שנים. דיקסון היה ממונה על כל תחום העיצוב בחברה. הוא הטיל וטו על מדיניות העתקת המוצרים בחברה ומיתג אותה מחדש. דיקסון סבור שבמוצר ששותפים לו גורמים רבים וכולם בעלי רצון שהמוצר יצליח ("תבונה קולקטיבית"), הסיכוי להצלחת המוצר גובר. הוא עדיין סבור שהוא הרוויח מניסיונו בחברה הרבה יותר מאשר חברת הביטאט הרוויחה מנוכחותו....

לאחר שהפסיק לעבוד בחברת הביטאט הקים חברה עצמאית שנקראת על שמו – **TOM DIXON**. דיקסון מתנגד לתופעה בה מעצבים בעלי שם מעצבים עבור חברות שונות, מצב היוצר, לדעתו, חוסר זהות של כל חברה בפני עצמה ולא נוצר אופי עיצובי עצמאי. לכן גם הקים את החברה שנושאת את שמו. חברה עם אופי ייחודי ואישי.

Artek

החברה איתה דיקסון עובד היום היא חברת ארטק - Artek, החברה שהקים המעצב הפיני הידוע **Alvar Aalto**. החברה הגיעה למצב בו היא כבר לא רווחית, למרות היציבות במכירות. "אחת הבעיות

היא שבאימקאה מוכרים שרפרף דומה מאוד לזה של אלואר אלטו ב-100 שנה ובארטק דורשים עבור המקורי – 1000 שנה. בעיה נוספת היא שזו חברה שבה המעצב המוביל מת כבר לפני לא מעט שנים..."
אולם, היתרון בחברה, מדגיש דיקסון, היא העובדה שיש לה מסורת ותרבות עיצובית מאוד מפותחת וגימור איכותי ללא פשרות.

וכמה מתובנותיו על העבודה מול הפינים:

- הפינים, מסתבר, הם די פרנואידיים, אולי בגלל ההיסטוריה הבעייתית עם שוודיה האימפריאלית ורוסיה הלבנה והסובייטית. (רומז על דמיון לאוכלוסיה המקומית).
- בפינלנד, עסקים נסגרים בסאונה יחד עם כמה כוסות וודקה, מה שעשוי לעורר מספר שאלות לגבי איכות ההחלטות המתקבלות....

"לדעתי, **ארטק** צריכה להיות חברה העוסקת בחומרים טבעיים וטכנולוגיה ולא רק בעץ מכופף. השילוב בין היסודות האלו הוא המייחד את החברה. במיוחד כשנושא האקולוגיה והקיימות חשוב לפינים מאוד".
בצילומים שהראה דיקסון בכנס, ניתן היה לראות כסא מבמבוק מכופף. חומר טבעי אשר לא לקוח מסביבתם הטבעית של הפינים (יערות האורן והלבנה), אך משחרר את ארטק ממחויבות לחומרים המקומיים בלבד ומאפשר גיוון רב ופנייה לשווקים חדשים.

דיקסון סיפר כי כשנולדה בתו הראשונה, עיצוביו קיבלו קו מרוכך ועגול יותר. עם הולדת הבת השנייה, הוא החל מתעסק עם ספירות (spheres) למיניהן. דוגמא לכך היא מנורה שאמורה להיעלם בסביבה, על ידי שיקוף של הסביבה עליה (מקור השראה מעניין היה קסדת האסטרונאוטים האמריקאים בחלל). המנורה שאמורה הייתה להיות צנועה ולהיעלם בסביבתה, הפכה לאופנתית וסמל לראוותנות (נרכשה על ידי לקוחות מהאלפיונים העליונים).
שוק נוסף שהזדמן לדיקסון לעצב עבורו הוא שוק אביזרי המין. אחרי בדיקה, גילה ששוק זה עדיין לא מטופל עיצובית ולכן בחר לו כמקורות השראה – תכשיטים, חפצים טקסיים מתרבויות פרימיטיביות ועוד. התוצאות חדשניות, מרשימות ונותנות פרשנות שונה לעולם זה.

העתיד על פי דיקסון

לדעתו, טכנולוגיות המידול המהיר (Rapid Prototyping) ילכו וישתכללו ויהפכו לנגישות לכל. כמו מדפסות הצבע הביתיות, כך גם יהיו מדפסות תלת מימד בכל בית וכל אדם יוכל להדפיס לו מוצרים כאוות נפשו.
בישראל הזכיר כיוונים אפשריים ומרתקים שמעצבי המוצר צריכים לבדוק - חקלאות, פיתוחים בתחום האנרגיה הסולרית, פיתוחים בתחום המים והטיהור וכמובן, שוק התקשורת והמחשבים.

קישור: [לאתר של טום דיקסון](#)

טום דיקסון בתערוכת 100%design בלונדון, 2005

אחד ממקורות ההשראה של טום דיקסון הינו עולם המחשבים ואופי השרטוטים שנעשו במחשב. (wire frame)

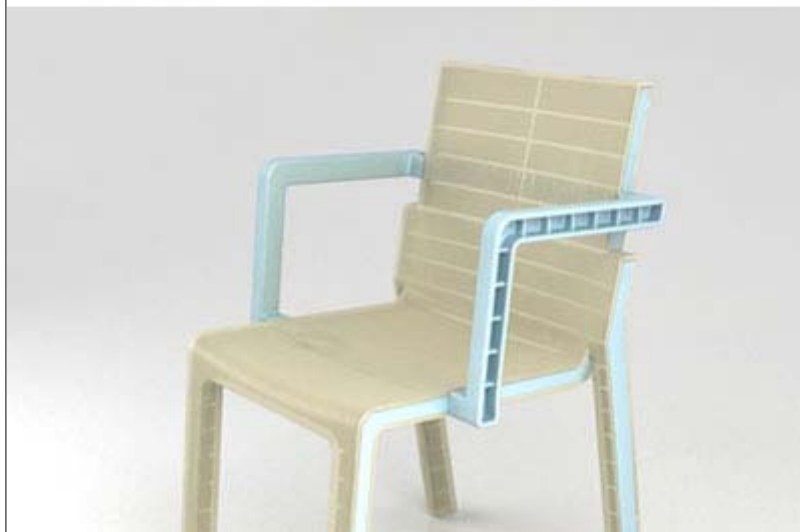
עיצוב: טום דיקסון - מנורה שאמורה להיעלם בסביבה, על ידי שיקוף של הסביבה עליה (מקור השראה מעניין היה קסדת האסטרונאוטים האמריקאים בחלל). המנורה שאמורה הייתה להיות צנועה ולהיעלם בסביבתה, הפכה לאופנתית וסמל לראוותנות (נרכשה על ידי לקוחות מהאלפיונים העליונים).

מבחר כיסאות חדשים שעוצבו ע"י מחלקת העיצוב של חברת כתר, D-vision

עמוד הבית | חדשות ואירועים | מעצבים ויועצים | לוח מוצרים וספקים | חומרים וטכנולוגיות | קישורים
לימודים | מאמרים וביקורת | לוח המודעות | פורום | אודות | צור קשר | english | תקנון ונהלים
כל הזכויות שמורות- המרכז הישראלי לעיצוב – מדיטק חולון © 2005